

УДК 342.76

DOI <https://doi.org/10.32782/ln.2024.23.61>

Огурцов О.П.

к.ю.н., суддя,

Окружний адміністративний суд, м. Київ

ORCID ID: 0009-0002-1550-3973

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ ГРОМАДЯН ЯКІ ЗАЛИШАЮТЬ КРАЇН В УМОВАХ ВІЙНИ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Актуальність теми дослідження. Дослідження особливостей захисту прав громадян, які залишають країну під час війни, та вивчення зарубіжного досвіду є актуальним у зв'язку зі зростанням частоти збройних конфліктів, які спричиняють масштабне переміщення людей. Розуміння того, як різні країни впроваджують правові, соціальні та економічні заходи для захисту цих прав, забезпечує порівняльну лінзу, необхідну для вдосконалення національної політики. Сирійська криза біженців, яку врегулюють різні європейські країни, висвітлює різні підходи в політиці надання притулку, що відображають як найкращі практики, так і виклики. Аналіз заходів Колумбії під час внутрішніх конфліктів демонструє, як регіональні зусилля можуть збалансувати гуманітарну допомогу з національною стабільністю. Приплив українських біженців до сусідніх країн під час війни ілюструє механізми швидкого реагування та міжнародної співпраці, які забезпечують захист та інтеграцію. Кожен випадок підкреслює важливість адаптації успішних міжнародних стратегій для зміцнення національних структур.

Вивчення цих прикладів допомагає визначити ефективні структури та потенційні пастки, сприяючи розробці більш комплексних, гуманних політик. Такі дослідження акцентують увагу на потребі в узгоджених міжнародних стандартах, які відповідають подвійній меті – захисту прав людини та підтримці безпеки. Інтеграція зарубіжних підходів сприяє пошуку інноваційних, адаптивних

рішень складних гуманітарних проблем, притаманних міграції під час війни.

Метою дослідження є аналіз та систематизація зарубіжного досвіду захисту прав громадян, які залишають свою країну під час війни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про значний прогрес у розумінні механізмів захисту прав переміщених осіб під час конфліктів. Даним питанням присвячували свою увагу А. Брянкін, В. Гацелюк, О. Городецький, І. Грицай, Ч. Намонюк та інші дослідники.

Більшість досліджень зосереджені на імplementації міжнародних правових інструментів, таких як Конвенція про статус біженців 1951 року, та ролі регіональних механізмів, таких як Директива ЄС про тимчасовий захист, під час криз, подібних до українського конфлікту. Водночас, важливість спільних зусиль за участю державних органів, неурядових організацій та міжнародних структур для забезпечення всебічного захисту переміщених осіб, обумовлює потребу нових досліджень у цій сфері.

Основний зміст дослідження. Міжнародно-правова база для захисту громадян, які залишають свої країни під час війни, має важливе значення для захисту прав людини і забезпечення гуманітарного реагування. Центральне місце в цій системі займають конвенції Організації Об'єднаних Націй, які визначають права і захист переміщених осіб і біженців. Конвенція 1951 року про

статус біженців [1], а також Протокол до неї 1967 року [2] є складовою правового захисту біженців, визначаючи їхній статус і забороняючи їхнє примусове повернення в райони, де їхньому життю або свободі може загрозувати небезпека. Багато європейських країн дотримувалися цих принципів під час сирійської кризи, впроваджуючи політику надання притулку, яка відповідала принципу недопущення примусового повернення, гарантуючи, що переміщені особи не будуть повернуті в зони конфлікту.

Загальна декларація прав людини (ЗДПЛ) відіграє ключову роль, стверджуючи, що кожна людина має право шукати притулку від переслідувань. Ця декларація закладає моральну і правову основу для поводження з переміщеними особами, підкреслюючи обов'язок держав підтримувати права людини незалежно від національності чи статусу. Під час конфліктів у Центральній Африці численні держави посилювалися на Загальну декларацію прав людини, розробляючи політику розміщення біженців, забезпечуючи їм базові права, такі як право на житло, їжу та освіту.

Міжнародне гуманітарне право (МГП), зокрема Женевські конвенції та додаткові протоколи до них, забезпечує всеосяжну основу для захисту цивільного населення під час збройних конфліктів. МГП зобов'язує сторони, що беруть участь у конфлікті, розрізняти комбатантів і некомбатантів, захищаючи останніх від насильства і забезпечуючи їхню безпеку. Під час конфліктів на Балканах у 1990-х роках часто посилювалися на Женевські конвенції, щоб захистити цивільне населення, в тому числі тих, хто шукає притулку в сусідніх країнах. Ці положення підкреслюють, що необхідно вживати всіх можливих заходів для забезпечення гуманного поводження з переміщеними особами та їхньої безпеки.

Роль неурядових організацій (НУО) та міжнародних організацій є невід'ємною у сприянні безпечному проходженню та забезпеченні захисту тих, хто тікає від конфлікту. Такі НУО, як Міжнародний комітет порятунку і «Лікарі

без кордонів», надають допомогу на місцях, пропонуючи медичну допомогу, притулок і життєво важливі послуги. У відповідь на кризу рохінджа НУО співпрацювали з міжнародними організаціями для розробки планів реагування на надзвичайні ситуації, які передбачали надання медичної допомоги, розподіл продуктів харчування та психологічну підтримку переміщеному населенню [3]. Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН) відіграє важливу роль у координації міжнародних зусиль із захисту біженців, пропонуючи правову допомогу та відстоюючи їхні права на глобальних платформах. Роль УВКБ ООН під час афганського конфлікту продемонструвала здатність агентства мобілізувати ресурси та сприяти міжнародному співробітництву для забезпечення безпечних коридорів і тимчасових поселень для тих, хто тікає від військових дій.

Міжнародні організації також роблять свій внесок, впливаючи на політику і заохочуючи держави дотримуватися своїх зобов'язань за міжнародним правом. Міжнародна організація з міграції (МОМ) допомагає впорядкувати переміщення переміщених осіб, сприяючи безпечному транспортуванню та процедурам розселення. Під час кризи у Венесуелі скоординовані зусилля МОМ допомогли створити системи управління потоком біженців у сусідніх країнах, забезпечивши дотримання міжнародних стандартів і мінімізувавши ризики, пов'язані з нерегульованою міграцією. Співпраця між МОМ, УВКБ ООН та урядами приймаючих країн є прикладом того, як міжнародне партнерство сприяє зміцненню системи захисту переміщених громадян.

Незважаючи на міцні правові структури, послідовне впровадження цих механізмів захисту залишається проблематичним через політичні, економічні та логістичні обмеження. Громадянська війна в Сирії виявила значні прогалини в міжнародному реагуванні, коли деякі країни не змогли або не захотіли повністю виконати свої зобов'язання відповідно до Конвенції про статус біженців

1951 року. Це підкреслило важливість НУО у заповненні оперативних прогалин, відстоюванні прав переміщених осіб та тиску на держави, щоб вони дотримувалися своїх правових зобов'язань. У відповідь на війну в Україні європейські країни застосували Директиву ЄС про тимчасовий захист, яка є прикладом скоординованого регіонального підходу, що забезпечує негайний захист і права переміщених осіб, демонструючи практичне застосування принципів, викладених в ООН і міжнародному праві.

Крім того, регіональні інструменти доповнюють ці глобальні рамки. Конвенція ОАЄ 1969 року [4], що регулює специфічні аспекти проблем біженців в Африці, розширила Конвенцію 1951 року, визнавши унікальні обставини африканських конфліктів. Ця регіональна реакція підкреслює адаптивність міжнародних гуманітарних принципів до конкретних геополітичних контекстів. Під час кризи в Руанді ця конвенція забезпечила правову основу для того, щоб сусідні країни без зволікань надали захист і допомогу біженцям.

Міжнародно-правова база захисту громадян під час збройних конфліктів включає в себе комплексний набір конвенцій, гуманітарних законів та організаційних ролей, які встановлюють як права окремих осіб, так і обов'язки держав. Конвенції ООН, такі як Конвенція про статус біженців 1951 року та Загальна декларація прав людини, є основою правового захисту. МПП забезпечує розрізнення і безпеку некомбатантів, тоді як НУО та міжнародні організації надають необхідну підтримку та адвокацію. Приклади криз у Сирії, Центральній Африці, Венесуелі та Україні висвітлюють як сильні сторони, так і проблеми цих механізмів, демонструючи необхідність постійної оцінки та посилення міжнародного реагування для ефективного захисту прав переміщених осіб під час війни.

Вивчення зарубіжного досвіду дає безцінну інформацію про те, як різні регіони забезпечують захист громадян, які залишають свої країни під час конфліктів. Реакція Європей-

ського Союзу на сирійську кризу є прикладом колективних зусиль із впровадження механізмів надання притулку та тимчасового захисту. ЄС прийняв Директиву про тимчасовий захист для управління раптовим напливом переміщених осіб, надаючи їм негайне право на проживання, доступ до охорони здоров'я та освіти. Німеччина, наприклад, відкрила свої кордони для значної кількості сирійських біженців, пропонуючи структуровані програми інтеграції та полегшуючи легальні шляхи отримання притулку [5]. Такий підхід підкреслив відданість ЄС дотриманню гуманітарних принципів, водночас наголосивши на таких викликах, як навантаження на соціальні служби та політичні розбіжності між країнами-членами.

Такі країни, як Швеція, також відіграли важливу роль, надаючи комплексні пакети підтримки, що включали мовні курси, житло та професійно-технічні програми, спрямовані на полегшення адаптації біженців у суспільстві. Однак відмінності між реакцією країн ЄС виявили прогалини в однаковому застосуванні заходів захисту, що призвело до закликів до більш гармонізованого підходу. Початкова хвиля солідарності, продемонстрована одними країнами, змінилася обмежувальними заходами з боку інших, що свідчить про складнощі регіональної співпраці під час масового переміщення.

Країни-сусіди зон конфлікту зіткнулися з унікальними викликами в управлінні масштабними переміщеннями переміщених осіб. Туреччина, яка межує з Сирією, стала однією з найвідоміших приймаючих країн під час сирійської війни. Турецька влада реалізувала політику відкритих дверей, що дозволило мільйонам сирійців знайти притулок у межах її кордонів. Уряд встановив правила тимчасового захисту, які дозволили біженцям отримати доступ до основних послуг, таких як охорона здоров'я та освіта. Тим не менш, величезна кількість переміщених осіб призвела до тиску на інфраструктуру та економіку Туреччини. Інтеграційна політика

зіткнулася з обмеженнями, зокрема, у можливостях працевлаштування, що призвело до соціально-економічної напруженості в приймаючих громадах.

Реакція Польщі під час початку повномасштабної війни в Україні стала прикладом швидкого коригування політики, спрямованої на адаптацію переміщених осіб. Польський уряд запровадив законодавчі заходи, що сприяли прискореному в'їзду, наданню прав на проживання та негайній соціальній підтримці [6]. Це включало доступ до охорони здоров'я та освіти, підкріплений тісною співпрацею з неурядовими організаціями та місцевими громадами з метою ефективного розподілу допомоги. Швидке реагування підкреслило здатність Польщі мобілізувати національні та міжнародні ресурси для задоволення раптових гуманітарних потреб. Однак з часом з'явилися проблеми, оскільки постійний приплив біженців створив навантаження на державні служби і вимагав постійних коригувань для підтримання структур підтримки.

Неєвропейські моделі також пропонують цінні уроки щодо управління переміщенням, спричиненим війною. Підхід Колумбії протягом десятиліть внутрішнього конфлікту демонструє поєднання державних і міжнародних зусиль, спрямованих на задоволення потреб переміщеного населення. Уряд створив правову базу, яка визнає внутрішньо переміщених осіб (ВПО) і надає їм права на допомогу, відшкодування та переселення. Ця модель отримала подальшу підтримку завдяки залученню міжнародних організацій, таких як УВКБ ООН, які координували програми з надання житла та психосоціальної підтримки. Хоча заходи Колумбії продемонстрували проактивне правове визнання та допомогу, масштаби переміщення часто переважали державні ресурси, що призводило до проблем у послідовному наданні послуг та регіональних відмінностей у допомозі.

Африканські країни, що зіткнулися з громадянським протистоянням, також розробили стратегії управління масовим переміщенням.

Особливої уваги заслуговує відповідь Уганди на вплив біженців з Південного Судану [7]. Відкрита політика Уганди дозволила біженцям отримати доступ до землі, брати участь в економічній діяльності та отримувати соціальні послуги, що сприяло створенню унікальної моделі самозабезпечення. Такий підхід сприяв інтеграції та зменшив залежність від допомоги, на відміну від більш обмежувальної політики щодо біженців, яка спостерігається в інших країнах. Модель продемонструвала, як інклюзивні практики можуть сприяти більш стійким результатам як для біженців, так і для приймаючих громад, незважаючи на проблеми, пов'язані з фінансуванням і розподілом ресурсів.

На противагу цьому, реакція інших африканських країн підкреслила обмеженість регіонального потенціалу. Під час кризи в Демократичній Республіці Конго сусідні країни, такі як Руанда і Танзанія, зіткнулися зі значними проблемами з розміщенням біженців через обмежену інфраструктуру і політичні обмеження [8]. Табори біженців часто ставали переповненими, що призводило до неадекватних умов життя і перенапруження систем охорони здоров'я. Ці ситуації підкреслили важливість міжнародної підтримки та мобілізації ресурсів для посилення регіонального потенціалу в управлінні переміщенням.

Порівняння цих тематичних досліджень показує, що успішне управління широкомасштабним переміщенням залежить від поєднання законодавчих дій, міжнародного співробітництва та адаптивної інтеграційної політики. Структурована, але різноманітна реакція ЄС на сирійську кризу, широке прийняття Туреччиною переміщених сирійців і швидкі дії Польщі під час кризи в Україні - все це підкреслює потребу у всеосяжних механізмах, які виходять за рамки негайного реагування на кризу і передбачають довгострокове планування. Досвід Колумбії свідчить про важливість державного визнання переміщених осіб і підтримки міжнародних організацій для посилення національних

зусиль. Інклюзивна політика Уганди демонструє, що сприяння самодостатності біженців може бути корисною стратегією, якщо вона здійснюється за наявності достатніх ресурсів і міжнародної підтримки.

Системи підтримки мають вирішальне значення для задоволення нагальних і довгострокових потреб переміщених осіб. Програми фінансової допомоги покликані допомогти людям підтримувати базовий рівень життя. Такі країни, як Німеччина, пропонують фінансовану державою допомогу біженцям, включаючи стипендії на житло та основні витрати. Медична підтримка є ще одним життєво важливим компонентом; переміщені особи часто стикаються з нагальними потребами у сфері охорони здоров'я через травми, спричинені конфліктом і викликами міграції. Зусилля гуманітарних організацій, таких як «Лікарі без кордонів» [9], під час кризи сирійських біженців забезпечили доступність медичних послуг для тих, хто перебуває в таборах і транзитних центрах. Не менш важливою є психологічна допомога, спрямована на подолання наслідків переміщення для психічного здоров'я. Багато неурядових організацій за підтримки УВКБ ООН надають психологічні консультації та програми соціальної інтеграції, щоб допомогти людям відновити своє життя.

Порівняльний аналіз підходів різних країн до захисту переміщених осіб під час війни свідчить про різний рівень ефективності, адаптивності та сталості. Впровадження Європейським Союзом Директиви про тимчасовий захист [10] забезпечило швидкий уніфікований захист українських біженців, продемонструвавши адаптивність і транскордонну координацію. На противагу цьому, різні реакції країн-членів ЄС під час сирійської кризи продемонстрували непослідовність у рівнях підтримки та розподілі ресурсів. Комплексні інтеграційні програми Німеччини наголошували на довгостроковій стійкості через мовну та професійну підготовку, тоді як інші країни зіткнулися з проблемами через обмеженість ресурсів і політичної волі.

Політика відкритих дверей Туреччини під час сирійського конфлікту продемонструвала значну адаптивність, але призвела до виснаження національних ресурсів, виявивши труднощі в підтримці довгострокової підтримки без широкої міжнародної допомоги. Цей підхід був ефективним для негайного захисту, але зіткнувся з обмеженнями в плані сталої інтеграції.

Політика Колумбії щодо внутрішньо переміщених осіб продемонструвала поєднання державного визнання та міжнародної співпраці, що сприяло адаптації. Проте масштаби переміщення поставили під сумнів стійкість цих механізмів. Угандійська модель надання біженцям землі та участі в економіці сприяла формуванню унікальної стратегії самозабезпечення, що є найкращим прикладом сприяння інтеграції з мінімальною залежністю від допомоги. Цей порівняльний аналіз показує, що сталий захист вимагає поєднання надійної правової бази, ефективного розподілу ресурсів і міжнародної співпраці. Адаптація таких практик, як економічна інтеграція Уганди та структурована підтримка Німеччини, може покращити реагування інших країн на майбутні кризи, пов'язані з переміщенням.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Вивчення зарубіжного досвіду підкреслює важливість комплексних, адаптивних і стійких механізмів захисту, а порівняльний аналіз показує, що хоча міжнародні правові рамки, такі як Конвенція про статус біженців 1951 року, забезпечують фундаментальні керівні принципи, ефективність захисту значно варіюється залежно від національної політики, доступності ресурсів і політичного контексту. Такі країни, як Німеччина, зі структурованими програмами інтеграції, демонструють потенціал для довгострокової стійкості, тоді як модель самозабезпечення Уганди демонструє інноваційні практики сприяння незалежності біженців. Однак такі проблеми, як обмеженість ресурсів, дискримінація та складна бюрократична система, залишаються, що впливає на практичну реалізацію цих заходів захисту.

Результати дослідження висвітлюють найкращі практики, які можуть бути адаптовані для покращення реагування на глобальному рівні. Ключові аспекти включають швидке розгортання правового захисту, як це було в Польщі з початком війни в Україні, та політику, що сприяє економічній участі, як це було в Уганді. Ефективний захист залежить від поєднання надійних законодавчих заходів, скоординованої міжнародної підтримки та ініціатив на рівні громад. Майбутні дослідження

повинні вивчати довгостроковий вплив політики інтеграції на приймаючі країни і переміщених осіб, а також розробку більш раціональних і універсально адаптованих механізмів, які збалансують гуманітарні потреби з міркуваннями національної безпеки. Подальші дослідження можуть також вивчати роль технологій у зміцненні систем підтримки та управлінні великомасштабним переміщенням, сприяючи створенню більш стійких систем захисту у воєнний час.

Анотація

Стаття присвячена дослідженню питання захисту прав громадян при виїзді з країни під час війни з акцентом на зарубіжний досвід. Наголошується на необхідності комплексного підходу, що включає правові, соціальні та гуманітарні механізми, здатні реагувати на раптове масове переміщення. Різні міжнародні правові рамки, включаючи Конвенцію про статус біженців 1951 року, слугують основоположними елементами захисту прав людини, підкреслюючи важливість міжнародної співпраці. Наводяться такі приклади, як Директива ЄС про тимчасовий захист, застосована під час української кризи, що демонструє ефективні регіональні заходи реагування та виклики, пов'язані з розподілом ресурсів та інтеграційною політикою.

Автором здійснено порівняльний аналіз різних національних правових реакцій на переміщення, спричинене війною. Особливу увагу заслуговують початкові та різноманітні реакції ЄС на сирійську кризу, комплексна система підтримки Німеччини та політика відкритих дверей Туреччини, яка виявила як сильну адаптивність, так і проблеми сталого розвитку. Приклади Колумбії ілюструють інтеграцію державних і міжнародних зусиль із захисту внутрішньо переміщених осіб. Унікальна модель Уганди, що сприяє самозабезпеченню біженців, пропонує цінне розуміння потенційних інноваційних стратегій управління переміщенням, одночасно зменшуючи залежність від гуманітарної допомоги.

Виявлено ключові проблеми які включають політичні та ресурсні обмеження, дискримінацію та процедурну неефективність, які перешкоджають послідовному застосуванню захисних заходів. Ефективними стратегіями для задоволення нагальних потреб і сприяння довгостроковій інтеграції стають рішення, що передбачають міцну правову базу, економічну участь і скоординовані зусилля НУО. Приклади успішних ініціатив підкреслюють важливість збалансованої політики, яка гармонізує гуманітарні зобов'язання з національними інтересами.

Окремої уваги заслуговують перспективи досліджень, які включають вивчення довгострокових наслідків інтеграційної політики для приймаючих країн і переміщеного населення, а також розробку універсальних адаптованих механізмів. Подальші дослідження ролі технологій у покращенні управління ресурсами та оптимізації систем підтримки можуть відкрити нові шляхи для забезпечення сталого захисту переміщених осіб під час конфліктів.

Ключові слова: захист біженців, переміщення під час війни, міжнародні правові рамки, Директива про тимчасовий захист, інтеграційна політика, управління міграцією, моделі самозабезпечення, міжнародна співпраця, права переміщених осіб, регіональне реагування, гуманітарні виклики.

Ogurtsov O.P. Peculiarities of protecting the rights of citizens leaving the country in times of

war: international experience**Summary**

The article is devoted to the study of the issue of protection of citizens' rights when leaving the country during the war with a focus on foreign experience. The author emphasises the need for a comprehensive approach that includes legal, social and humanitarian mechanisms capable of responding to sudden mass displacement. Various international legal frameworks, including the 1951 Convention relating to the Status of Refugees, serve as fundamental elements of human rights protection, highlighting the importance of international cooperation. Examples such as the EU Temporary Protection Directive applied during the Ukrainian crisis are cited, demonstrating effective regional responses and challenges related to resource allocation and integration policies.

The author provides a comparative analysis of different national responses to war-related displacement. Particularly noteworthy are the EU's initial and diverse responses to the Syrian crisis, Germany's comprehensive support system, and Turkey's open door policy, which has revealed both strong adaptability and sustainability challenges. The case of Colombia illustrates the integration of national and international efforts to protect internally displaced persons. Uganda's unique model of promoting refugee self-reliance offers valuable insights into potential innovative strategies for managing displacement while reducing reliance on humanitarian assistance.

Key challenges are identified, including political and resource constraints, discrimination and procedural inefficiencies that impede the consistent application of protection measures. Effective strategies to address immediate needs and promote long-term integration are solutions that include a strong legal framework, economic participation and coordinated NGO efforts. Examples of successful initiatives underline the importance of a balanced policy that harmonises humanitarian obligations with national interests.

Particular attention should be paid to research perspectives that include studying the long-term effects of integration policies on host countries and displaced populations, as well as developing universal adapted mechanisms. Further research into the role of technology in improving resource management and optimising support systems may open up new ways to ensure the sustainable protection of displaced persons during conflicts.

Key words: refugee protection, wartime displacement, international legal framework, Temporary Protection Directive, integration policy, migration management, self-reliance models, international cooperation, rights of displaced persons, regional response, humanitarian challenges.

Список використаних джерел:

1. Convention relating to the Status of Refugees. Geneva, 28 July 1951. *United Nations Treaty Collection*. URL: http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mt_dsg_no=VchapterTemp&mt_dsg_lang_en
2. Protocol relating to the Status of Refugees. New York, 31 January 1967. *United Nations Treaty Collection*. URL: http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mt_dsg_no=Vchapter&lang_en
3. Грицай І. О. Адміністративно-правове регулювання діяльності неурядових правозахисних організацій: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. *Запоріжжя*, 2012. 266 с.
4. Convention Governing the Specific Aspects of Refugee Problems in Africa («OAU Convention») 1969. *Global Law & Policy Database*. URL: <https://www.refworld.org/legal/agreements/oau/1969/en/13572>

5. Городецький О. О. Міжнародні стандарти захисту біженців та їх основоположні принципи. *Право та державне управління*. 2020. № 2. С. 62–68.
6. Брянкін А. С. Правовий захист громадян України в Польщі: соціальні права біженців. А. С. Брянкін. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 3. С. 115-118.
7. ‘Breaking Point’ imminent: Government of Uganda, UNHCR say help for South Sudan refugee inflow urgently needed. (2017). *UNHCR*. URL: <https://www.unhcr.org/news/newsreleases/breakingpoint-imminent-government-uganda-unhcr-say-help-south-sudan-refugee> .
8. Democratic Republic of the Congo situation. *Global Focus*. URL: <https://reporting.unhcr.org/operational-situations-democratic-republic-congo-situation> .
9. Médecins Sans Frontières. (*MSF*) *International*. URL: <https://www.msf.org/>
10. Temporary Protection Directive (2022). *European Parliament*. URL: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/762373/EPRS_BRI%282024%29762373_EN.pdf